

Geopark de Hondsrug

Van alle tijden...

Docentenhandleiding lessenserie 'Onderduiken in Drenthe' groep 5-6

Ontworpen door:

**Maaïke van Hebel
Rianne Kiers
Karin Wessels
Bianca Gommer**

www.geoparkdehondsrug.eu

Dit project wordt mede gefinancierd door de Europese Unie, Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling en door het ministerie van ELI.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	Pagina 2
Inleiding	Pagina 3
Lessen in de klas	
<i>Les 1: Sam</i>	Pagina 4/5
Bijlagen	Pagina 6 t/m 11
<i>Les 2: Onderduikers</i>	Pagina 12/13
Bijlagen	Pagina 14
<i>Les 3: Onderduikershol</i>	Pagina 15
Bijlagen	
<i>Les 4: Kennismaking met Leo Meijer</i>	Pagina 16
Bijlagen	Pagina 17
<i>Les 5: Het maken van een plakboek</i>	Pagina 18
Bijlagen	Pagina 19 t/m 21
<i>Les 6: Briefje naar Sinterklaas en krantenartikel</i>	Pagina 22
Bijlagen	Pagina 23
<i>Les 7: Bezoek aan kamp Westerbork</i>	Pagina 24
Bronvermelding	Pagina 25

Inleiding

Voor u ligt de docentenhandleiding over 'Onderduiken in Drenthe'. In opdracht van het Geopark de Hondsrug hebben vier PABO-studenten van Stenden University in Emmen, in samenwerking met voormalig kamp Westerbork in Emmen een lesbrief ontworpen over 'Onderduiken in Drenthe'. In deze handleiding zijn verschillende lessen te vinden over 'Onderduiken in Drenthe'. De meeste lessen kunnen gegeven worden in het eigen klaslokaal, maar er kunnen ook lessen/activiteiten op locatie uitgevoerd worden. Het is de bedoeling dat alle lessen opeenvolgend worden gegeven.

De locaties voor de activiteiten zijn.

- Onderduikershol te Valthe
- Voormalig kamp Westerbork te Hooghalen.

Wij hopen dat u en uw leerlingen veel plezier zullen beleven aan deze lessen.

Rianne Kiers
Maaïke van Hebel
Karin Wessels
Bianca Gommer

Opleiding PABO
Stenden University

Lessen in de klas

Les 1: Sam

Vakgebied:	Geschiedenis en taal
Doel leerlingen:	<ul style="list-style-type: none"> -De leerlingen krijgen door het filmpje een indruk over de Tweede Wereldoorlog. -De leerlingen kunnen maatregelen opnoemen waar de Joden zich aan moesten houden. -De leerlingen weten waarom Joden gingen onderduiken en op welke plekken ze gingen onderduiken.
Tijdsduur:	45 minuten
Materiaal:	<ul style="list-style-type: none"> - Filmpje: Canonclip de Tweede Wereldoorlog - Kijkwijzer (bijlage 1) - Wie is Sam? (bijlage 2). - Het verhaal van Sam (bijlage 3). - Afbeeldingen Sam (bijlage 4).
Werkvorm:	Klassikale instructie

Inleiding:

U begint met een gesprek over wat de leerlingen al weten van de Tweede Wereldoorlog.

Na dit gesprek laat u het filmpje zien. De kinderen krijgen allemaal een kijkwijzer (bijlage 1). Het filmpje kunt u vinden op de volgende link:

http://www.youtube.com/watch?v=LRxxSjgmn28&feature=player_embedded

Het filmpje laat u zien t/m 1:54. Dan laat u het filmpje nog een keer zien t/m 1:54. Zo hebben de kinderen meer tijd om de vragen te beantwoorden. U bespreekt dan de kijkwijzer met de kinderen. Daarna laat u de rest van het filmpje zien. Na het filmpje stelt u de volgende vraag aan de kinderen : Hoe herdenken de kinderen de Tweede Wereldoorlog?

Kern:

U introduceert het jongetje Sam. Dit doet u door iets over zijn leven te vertellen (Bijlage 2).

Dan leest u het verhaal van Sam voor (Bijlage 3). U vertelt aan de leerlingen dat ze goed naar het verhaal moeten luisteren, want na afloop worden er vragen over het verhaal gesteld.

In bijlage 4 vind u 2 afbeeldingen van Sam.

Afsluiting:

U laat de leerlingen het verhaal samenvatten. Dit kunt u doen d.m.v. gerichte vragen te stellen:

- Noem een paar maatregelen waar de Joden zich aan moesten houden.
- Waarom moest Sam onderduiken met zijn familie?
- Noem 2 plekken waar Sam met zijn familie ondergedoken heeft gezeten.
- Aan wie schreef Sam zijn brief?
- Waarom kon deze brief niet verstuurd worden?

Ook kunt u de leerlingen een tekening laten maken over hoe zij denken dat een onderduikershol eruit ziet. En als de tekeningen klaar zijn, de leerlingen er wat over laten vertellen.

Bijlage 1

Kijkwijzer:

1. Wanneer was de Tweede Wereldoorlog?
2. Wie kwam aan de macht in Duitsland?
3. Op welke dag vielen de Duitsers Nederland binnen?
4. Waar werden Joodse mensen heen gestuurd?
5. Wanneer was er geen eten en drinken meer te krijgen?

Bijlage 2

Jaartal: 1943

Mijn naam is: Sam

Ik ben: 11 jaar.

Ik woon: in een hol in het bos. Eigenlijk woon ik gewoon in een huis, hoor. Maar ik moest onderduiken, omdat ik joods ben. Daar vertel ik je zo meer over. Ik zit hier met mijn vader en moeder en mijn oudere broer Peter. We slapen op strozakken en wassen ons in het beekje.

School: ik kan toch niet naar school. Niemand mag me zien. Mijn vader geeft me wel elke dag een paar uur les, maar hij weet niet zoveel als de meester.

Mijn vader: is slager in het dorp. Maar zijn winkel staat nu leeg.

Dit heb ik aan: kleren die te klein zijn. Ik ben opeens heel hard gaan groeien, maar het is niet zo makkelijk om nu aan kleren te komen.

Ik heb een hekel aan: op het moment aan heel veel. Bijvoorbeeld aan de kool en aardappels die ik elke dag weer eet. En aan mijn knorrende maag, want het is nog te weinig ook. Maar het allerergste is dat ik niet gewoon naar buiten kan als ik dat wil.

Het liefst: wil ik dat de oorlog voorbij is. Het eerste wat ik dan ga doen is met mijn vriendjes voetballen.

Bijlage 3

Verstopt.

Ik zal je eerst vertellen hoe het allemaal begon. 10 mei 1940 trokken de Duitsers met hun legers Nederland binnen en al na vijf dagen hadden ze ons land veroverd. Toen waren zij dus de baas hier. Dat was voor niemand leuk, maar voor ons was het een ramp. Ik snap ook niet waarom, maar de Duitsers beschuldigden ons van de meest vreselijke dingen. Ze maakten steeds weer nieuwe wetten waarin staat wat wij niet mogen of juist moeten doen. Ik noem er een paar.

Joden moeten een ster dragen, zodat iedereen ze herkent.

Joden moeten hun fietsen inleveren.

Joden mogen alleen tussen drie en vijf boodschappen doen.

Joden mogen 's avonds na achten niet meer op straat.

Joden mogen niet naar een zwembad.

Joden moeten naar een joodse school.

Toen kregen Joden een oproep om zich te melden. De mensen die dat deden, kwamen niet terug. Waar ze heen gingen en wat er met ze gebeurde, dat wisten we niet. 'Als wij een oproep krijgen, gaan we schuilen,' zei papa. Zo kwam het dat we op een dag opeens weg moesten.

Het ergste vind ik dat ik mijn vrienden niet kan zien. Mijn beste vriend is Bart. Hij weet niet eens waar ik ben. Misschien denkt hij wel dat ik dood ben. 'Mag Ko niet vertellen dat ik nog leef?' vroeg ik aan mijn vader. Ko is onze helper. Hij brengt ons eten en drinken en schoolboekjes en alle andere spullen die we nodig hebben.

Maar niemand mag iets van ons horen. Dat zou veel te gevaarlijk zijn. Toen zei mijn vader: 'Waarom schrijf je niet een brief aan Bart? Niet dat die nu op de post kan. Maar zo kun je wel je hart luchten.' Vandaag ben ik er maar aan begonnen.

Beste Bart,

Je zult je wel afvragen waar ik ben. Vond je het niet gek dat we opeens weg waren? Ik hoop niet dat je denkt dat ik dood ben en daarover verdriet hebt.

Ik ben er nog, maar ik zit ondergedoken en niemand mag dat weten. Zelfs jij niet. Dat komt omdat er verraders zijn die de Duitsers helpen. Als ze denken dat ergens Joden zitten ondergedoken, vertellen ze dat. Dat hoorde ik van Ko. Ja, Ko helpt ons. Hij komt hier iedere dag. Wist jij dat Ko zo'n goeie jongen was? Ik niet. Gek, de wereld blijkt opeens verdeeld in goede en slechte mensen.

Ik zit hier met mijn vader, moeder en Peter. Als je zou zien hoe we wonen, dan geloof je je ogen niet. We zitten in een soort hol in het bos.

Eerst zaten we ondergedoken op de boerderij van boer Kort. Maar iemand had lopen kletsen dat hij onderduikers had. Toen moesten we weg. Ko bracht ons hierheen tot hij een betere plek voor ons heeft gevonden.

Ons hol is eigenlijk een grote kuil onder een zandheuvel. De ruimte is gestut met balken en wanden van houten paaltjes. Aan de buitenkant zie je er niets van. Elke ochtend vroeg kijken we of de hut nog steeds goed gecamoufleerd is. Elk takje en elk blaadje leggen we zo dat niemand denkt dat er mensen zijn en ook kijken we of er geen voetsporen rond deze hut zijn. Als ik hier uitkom en we spelen weer verstoppertje, vind je me nooit, want ik leer heel goed hoe je alle sporen uit moet wissen.

Weet je nog dat het een paar weken geleden sneeuwde? Toen kon Ko niet komen. Zijn voetsporen naar onze hut zou ons meteen verraden. We rammelden die dag van de honger. Eerst hadden we ook dorst, maar toen papa op het idee om de sneeuw te gaan drinken.

's Ochtends heel vroeg en 's avonds heel laat mogen we even het hol uit, maar dan moeten we heel voorzichtig zijn en vooral geen lawaai maken. Laatst had Peter een buks gemaakt. Hij schoot daarmee op vogels. Papa was heel boos. 'Wil je dat ze ons vinden?' zei hij. 'Voor mijn part,' zei Peter. 'Denk je dat ik het leuk vind om hier de hele dag met jullie te zitten?' Mama begon te huilen. Ik snap Peter wel. We zitten dag en nacht op elkaars lip.

Het fijnste moment van de dag is als Ko komt. Dan vliegen we overeind en iedereen begint tegelijk iets aan hem te vragen. We willen dan alles weten over hoe het in het dorp is. Ik vraag ook altijd hoe het met jou is.

Laatst had ik vreselijke buikpijn, maar ik kan natuurlijk niet zomaar naar een dokter. Daarom heeft Ko voor ons een vals persoonsbewijs geregeld. We hebben ook een valse naam. Ik heet Kees de Jong. Soms oefenen we met die valse naam, want anders vergis ik me natuurlijk bij de dokter. Dat lijkt me best eng; ik hoop maar niet dat ooit nodig is.

Hoor je elke nacht die vliegtuigen van de Engelsen die met bommenwerpers naar Duitsland vliegen? Als ik ze hoor denk ik dat de oorlog misschien gauw voorbij is.

Het wordt nu donker dus ik stop met schrijven. Morgen schrijf ik je weer,

Je beste vriend Sam

Lessen in de klas

Les 2: Onderduikers

Vakgebied:	Geschiedenis en tekenen
Doel leerlingen:	-De leerlingen krijgen door de filmpjes een indruk over de Tweede Wereldoorlog en over onderduiken. -De leerlingen kunnen 3 persoonlijke dingen kiezen die ze mee zouden nemen als ze moeten onderduiken en denken hierbij logisch na. -De leerlingen gebruiken hun fantasie. -De leerlingen kunnen de 3 persoonlijke dingen tekenen die ze mee zouden nemen als ze moeten onderduiken.
Tijdsduur:	45 minuten
Materiaal:	- Filmpje: de Tweede Wereldoorlog - Filmpje: een nieuwe naam - Kijkwijzer (bijlage 1) - Wit A4 papier - Kleurpotloden of stiften
Werkvorm:	Klassikale instructie en individuele verwerking

Inleiding:

U blikt terug op de vorige les. U herhaalt in het kort waar de vorige les overging.

Dan laat u 2 filmpjes zien. Dit doet u omdat het eerste filmpje een algemene indruk geeft over de Tweede Wereldoorlog en een kleine introductie over het onderduiken. In het tweede filmpje wordt uitgebreider ingegaan op het onderduiken. De leerlingen krijgen voor het tweede filmpje een kijkwijzer. U kunt het tweede filmpje nog een keer laten zien als de kinderen niet alle vragen beantwoord hebben. De filmpjes kunt u vinden via de volgende links:

http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20120530_oorlog03

http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20040426_onderduiken02

Na afloop van de filmpjes bespreekt u de kijkwijzer. Daarna stelt u de kinderen de volgende vraag : Wat zouden jullie doen als jullie net zo'n brief kregen als de vrouw in het filmpje?

Kern:

U vertelt dat niet alle mensen in een huis of schuur gingen onderduiken maar net zo als Sam ook wel eens in het bos. Je kon natuurlijk niet alle spullen meenemen.

Stel je nu eens voor dat wij moeten onderduiken. Je ouders, broers en zussen gaan mee. Je mag 3 dingen meenemen die belangrijk zijn voor jou. Wat zou je dan meenemen? Denk hier eens goed over na. Dit laat u de leerlingen tekenen op een wit A4 papier.

Afsluiting:

U laat 5 leerlingen naar voren komen en ze laten hun tekening aan de rest van de klas zien. Ze vertellen hierbij wat ze getekend hebben en waarom ze hiervoor gekozen hebben.

Als er nu leerlingen zijn die hun Nintendo DS mee zouden nemen, kunt u vragen wat ze zouden doen als de batterij leeg is. U kunt verder ingaan op de antwoorden van de leerlingen.

De tekeningen kunt u ophangen in de klas.

Bijlage 1

Kijkwijzer:

1. Wat moesten Joodse onderduikers veranderen?
2. Wat krijgt de mevrouw in het filmpje thuisgestuurd?
3. Voor wie was onderduiken gevaarlijk? En waarom?

Lessen in de klas

Les 3: Onderduikerhol

Vakgebied:	Geschiedenis, aardrijkskunde en media- educatie
Doel leerlingen:	<ul style="list-style-type: none"> -De leerlingen oefenen met het maken van een muurkrant over onderduikers -De leerlingen krijgen een indruk over het leven van de onderduikers in onderduikersholen en/of schuilplaatsen -De leerlingen leren welke mensen de onderduikers hielpen en welke mensen niet hielpen -De leerlingen maken kennis met het werken aan een webquest en het gebruik van informatiebronnen voor het verzamelen van informatie
Tijdsduur:	2x 45 min.
Materiaal:	<ul style="list-style-type: none"> - Computers met de webquest - Wit A3 papier - Potloden - Stiften - Wasco - Printer - Beoordelingsformulieren - Antwoordenblad
Werkvorm:	Klassikale instructie en samenwerken in groepen

Inleiding:

Voordat u met deze les begint zet u de webquest klaar op iedere computer (www.oorlogenvredewebquest.wordpress.com). Ook legt u de materialen (A3 papier, potloden, stiften en/of wasco) bij iedere computer.

U blikt terug op de vorige les. U herhaalt in het kort waar de vorige les overging.

U laat op het bord zien hoe de webquest eruit ziet en u legt uit hoe de leerlingen hiermee aan het werk moeten.

Kern:

U verdeelt de klas in twee- of drietallen. De leerlingen gaan bij een computer zitten en kunnen aan de slag. U loopt rond om de leerlingen te helpen.

Afsluiting:

Als iedereen hun muurkrant klaar heeft, laten ze dit in de klas aan elkaar zien en ze vertellen er iets over. De leerlingen leveren dan hun muurkrant in en u gaat aan het eind van de dag de muurkranten beoordelen (zie het kopje 'Leerkracht' in de webquest). De volgende dag laat u de leerlingen de beoordeling zien en bespreekt u deze beoordelingen. De muurkranten kunt u ophangen in de klas.

Lessen in de klas

Les 4: Kennismaking Leo Meijer

Vakgebied:	Geschiedenis en tekenen
Doel leerlingen:	-De leerlingen maken kennis met Leo Meijer. Na de les weten de leerlingen wie Leo Meijer was en wat hij allemaal heeft meegemaakt.
Tijdsduur:	30 minuten
Materiaal:	- Plaat Leo Meijer (bijlage 1) - A3 papier - Potloden en stiften
Werkvorm:	Klassikaal en daarna verwerking in groepjes

Inleiding:

U laat de plaat van Leo Meijer zien (bijlage 1). Bespreek met dit met de leerlingen, wat valt ze op? Daarna leest u het verhaal van Leo Meijer voor.

Kern:

U blikt terug naar het jongetje Sam. Pas daarna leest u het verhaal van Leo Meijer voor. Bespreek daarna met de leerlingen de inhoud van het verhaal en de verschillen tussen Sam en Leo. **AANPASSEN!!!! Verhaal leo meijer erbij doen vermelden waar het zit**

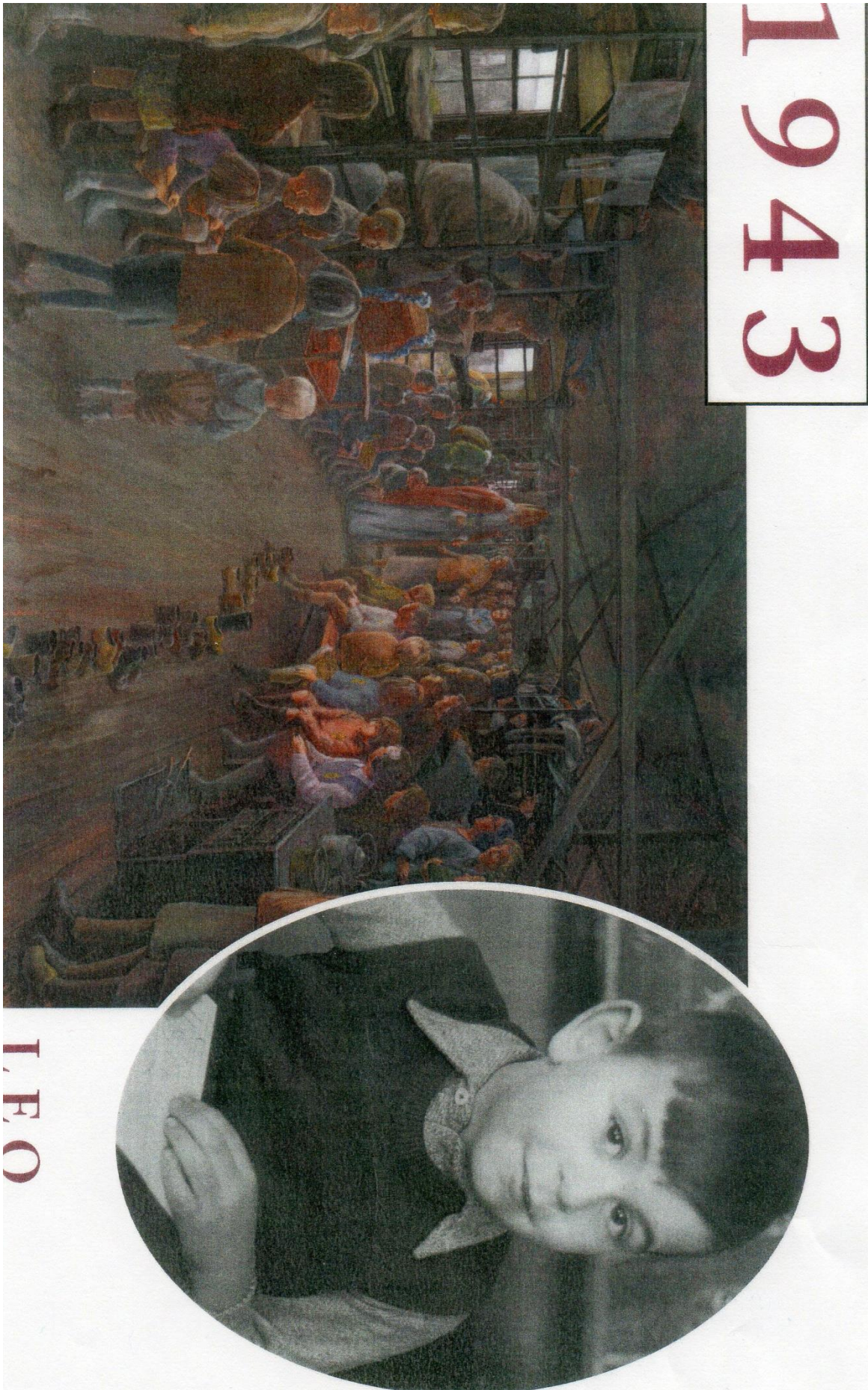
Vragen die u kunt stellen:

- Wie is Leo?
- Hoe oud is Leo geworden?
- Waar heeft Leo ondergedoken?
- Zijn er veel verschillen tussen Sam en Leo? En zo ja, welke verschillen zijn er?
- Zijn er ook dingen gelijk bij Sam en Leo? En zo ja, welke gelijkenissen zijn er?
-

Na het stellen van de vragen laat u de kinderen in groepjes op een groot A3 papier de verschillen tussen Sam en Leo tekenen. Ze verdelen het papier dus in twee delen. Aan de ene kant kenmerken van Sam en aan de andere kant kenmerken van Leo. Dit kunnen ze bijv. doen door het tekenen van de verschillende leef- en woonsituaties. Laat de kinderen duidelijk boven de tekening schrijven wie wie is!

Afsluiting:

U vertelt aan de leerlingen wat de volgende les precies inhoud en wat de leerlingen kunnen verwachten.

Lessen in de klas

Les 5: Het maken van een plakboek

Vakgebied:	Geschiedenis en handvaardigheid
Doel leerlingen:	-De kinderen kunnen de juiste teksten bij de juiste plaatjes zoeken
Tijdsduur:	45 minuten
Materiaal:	- Kopieerblad - Plakboek - Schaar - Lijm - Houtskool - Onderschriften (bijlage 1) - Plaatjes (bijlage 2)
Werkvorm:	Klassikale instructie, daarna individuele verwerking

Inleiding:

U legt de kinderen uit dat het de bedoeling is, dat de leerlingen tien onderschriften combineren met zes afbeeldingen van Leo Meijer. Op deze wijze maken zij een plakboek. Pas op, er blijven vier teksten over! Bij deze vier teksten maken de leerlingen zelf een tekening waar de tekst over gaat. U legt de kinderen ook uit, dat als ze klaar zijn, ze een start kunnen gaan maken met de voorkant van het plakboek.

Kern:

Nadat u de kinderen de bedoeling van de opdracht heeft verteld, gaan ze zelfstandig aan de slag met het plakboek. De kinderen weten, dat als ze klaar zijn, ze met de voorkant van het plakboek aan de slag kunnen. De voorkant bevat informatie over Leo en zijn leefwereld. De kinderen werken dit uit met houtskool.

Afsluiting:

De kinderen laten het plakboek zien. U zou er eventueel nog vragen over kunnen stellen.

Tip:

- *Voor het plakboek kunnen twee A4 bladen van gekleurd karton gebruikt worden, die doormiddel van een lint aan elkaar bevestigd kunnen worden.*

Bijlage 1

Opdracht

Knip de afbeeldingen en de uitspraken van Leo uit. Combineer iedere afbeelding met een uitspraak en plak deze op in je plakboek. Pas op, er blijven vier teksten over! Bij die vier teksten maken jullie zelf een tekening waar de tekst over gaat.

Na schooltijd speel ik vaak met mijn vriendjes. Soms ga ik op mijn step naar de Oude Maas.

Ik woon met mijn vader en moeder aan het veerplein in Zwijndrecht. We wonen boven de apotheek van mijn vader.

Ik ben zes en ga nu naar school in Zwijndrecht. Mijn vader heeft me verteld dat ik misschien naar een andere school moet. Een speciale school voor joodse kinderen.

In kamp Westerbork ga ik naar school. Ik ga hier elke dag naar toe, behalve als er besmettelijke ziekten heersen. Dan krijg ik les van mijn papa. Hier heb ik een tekening van mijn klas gemaakt.

Mijn vader heeft het wel eens over Theresienstadt, een kamp hier ver vandaan. Misschien moeten wij daar ook wel naar toe.

Ik zit u al bijna een jaar in het kamp. Omdat mijn vader in het ziekenhuis werkt, kunnen wij in het kamp blijven. Er wordt gezegd dat de oorlog snel is afgelopen. Dan mogen we eindelijk terug naar Zuid-Holland.

In het kamp zijn veel kinderen om mee te spelen. Toch ben ik veel alleen omdat mijn vriendjes meestal snel op transport moeten. Als ik alleen ben, teken ik graag. Hier heb ik een tekening van de kampfotoğraf gemaakt.

Als ik niet naar school hoef, kan ik met mijn vriendjes spelen in de speeltuin van kamp Westerbork.

In kamp Westerbork krijg ik vaak hetzelfde te eten. In de grote keuken van het kamp maken ze iedere dag hetzelfde: stampot.

Hier zie je mij samen met mijn papa. Eind 1942 moesten we weg uit Zwijndrecht. Toen ben ik met mama en papa naar kamp Westerbork gegaan.

LEO • 1943

2 van 2

Lessen in de klas

Les 6: Briefje naar sinterklaas en krantenartikel

Vakgebied:	Geschiedenis en handvaardigheid.
Doel leerlingen:	-De leerlingen ontdekken verschillen van vroeger en nu door middel van briefje naar Sinterklaas. De leerlingen kunnen deze verschillen benoemen. -De leerlingen kunnen onderschriften zelf bedenken en schrijven onder de foto's van Leo Meijer.
Tijdsduur:	30 minuten tot 45 minuten.
Materiaal:	- Brief naar Sinterklaas van Leo Meijer (bijlage 1) - Stiften - Bijlagen
Werkvorm:	Klassikale instructie daarna zelfstandige verwerking.

Inleiding:

U deelt het krantenartikel met het briefje naar sinterklaas uit aan de leerlingen. Gezamenlijk leest u het briefje naar sinterklaas. Bespreek daarna het briefje nog eens met de leerlingen, wat valt hen op? Wat was er vroeger anders dan nu.

U probeert de leerlingen tijdens het gesprek een bepaalde richting in te sturen m.b.t. Leo Meijer. Leo vertelt in het briefje dat hij al met iets kleins al heel erg blij is(rol pepermunt)

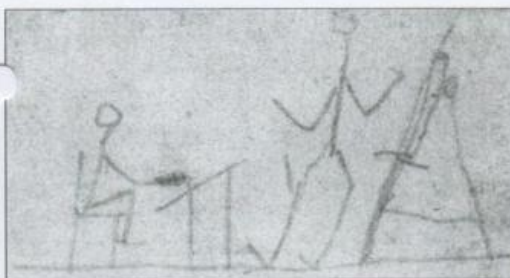
Kern:

U vertelt de leerlingen wat de opdracht precies inhoudt. De leerlingen lezen zelfstandig het krantenartikel en schrijven onder elke foto een zelf bedacht onderschrift. Hier moeten ze goed over nadenken en het moet totaal aansluiten en passen bij de foto's.

Als de leerlingen klaar zijn, kunnen ze de voorkant van het plakboek gaan afwerken.

Afsluiting:

U laat een aantal kinderen vertellen en laten zien welke onderschriften ze hebben bedacht en geschreven bij de verschillende foto's. Dit bespreekt u met de leerlingen. Ook kunt u de kinderen een spreekbeurt laten houden over hun werk of een leuke wand of hoek in te richten in de klas met de verschillende werkjes. **+ even met kinderen nabespreken**

*'voor Sint en Piet van Leo
lieve Sint en Piet ik bent heel erg
blij met dat rol pepermint en
en ik geeft u nu het laatste stuk
rogebrood voor u paard en nu
ziet u in mijn schoen een jongetje
en ook 2 konijntjes die de mat
klopen en vont u ook de andere
dingen mooi u 2 briefjes heb
ik ontvangen en heb u het
rogebrood aan het paard gegeven
mijn vader is ziek en ik vind
het in westerbork erg naar weet
u nog van vroeger toen ik nog in
zwinderecht woonde en dat u mij
toen een locomotief met wagens en
raoils gegeven heeft en ik weet
dat u in Barak 66 komt en dan
komt ik ook en ik heb een
mevrouw met verhuizen en ik krijgt
een boekje van die mevrouw te leen
de school is bij ons opgeheven
omdat er kinderverlamming
is ik krijgt van mijn vader les
maar nu kan ik niet zo veel
meer rekenen ziet u maar ik
doet zo veel mogelijk vond het
paard 't rogebrood lekker ik geeft
het laatste rogebrood nog aan u
paard wand ik heb niet meer
krijgt ik morgen ochtend een
cadau ik weet u niks meer
te vertellen de groeten van Leo'*

Lessen in de klas

Les 7: Bezoek aan kamp Westerbork

Vakgebied:	Geschiedenis
Doel leerlingen:	-De leerlingen komen in kamp Westerbork nog meer te weten over de Tweede Wereldoorlog. Tijdens het bezoek aan kamp Westerbork kunnen de leerlingen de vragenboekje over Leo Meijer correct invullen
Tijdsduur:	3 uur
Materiaal:	Vragenboekje over Leo Meijer
Werkvorm:	De kinderen worden rondgeleid door een medewerker van Kamp Westerbork

Tip:

U kunt voor deze les contact opnemen met mevrouw van Kamp Westerbork in Westerbork. Hier kunt u een afspraak maken om met uw klas langs te komen.

- Gegevens Christel (als dit is toegestaan)

Inleiding:

In de klas gaat u de voorgaande lessen over Leo Meijer evalueren. Wat hebben de leerlingen precies gedaan? U gaat de leerlingen voorbereiden op het bezoek aan Kamp Westerbork. Wat verwachten de leerlingen van het bezoek? U vertelt de leerlingen ook dat ze een vragenboekje krijgen over Leo Meijer. Deze gaan ze in groepjes van 4 tijdens het bezoek beantwoorden. Het betreft het boekje: **Het verhaal van Leo Meijer; routeboekje door de tentoonstelling en over het kampterrein.**

Kern:

U gaat een bezoek brengen aan Kamp Westerbork. Tijdens het bezoek gaan de leerlingen een vragenboekje over Leo Meijer beantwoorden. Ze gaan in groepjes van 4 door het museum en proberen alle vragen te beantwoorden. Als iedereen het museum heeft bekeken, gaat u samen met een medewerker van kamp Westerbork het kampterrein bekijken.

Afsluiting:

Nadat u een bezoek heeft gebracht aan Kamp Westerbork, gaat u samen met de leerlingen het bezoek in de klas evalueren. Heeft het bezoek veel indruk gemaakt op de kinderen? Wat heeft hen erg aangegrepen? Zijn ze na het bezoek nog meer te weten gekomen over Leo Meijer? En zo ja, wat dan precies?

Tip:

- *Het is handig om ouders mee te nemen naar kamp Westerbork. Dit voor het begeleiden van de groepjes.*

Bronvermelding

Website document:

→ www.youtube.com

http://www.youtube.com/watch?v=LRxxSigmn28&feature=player_embedded

Boek:

→ Rooijen, M. van. (2007). Het avontuur van Drenthe: reisgids voor kinderen van acht jaar en ouder.
Groningen: Passage

→ www.schooltv.nl

http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20120530_oorlog03

http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20040426_onderduiken02

www.geoparkdehondsrug.eu

Dit project wordt mede gefinancierd door de Europese Unie, Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling en door het ministerie van ELI.